

וכשהעלה את שמואל באוב, ודבר עמו לא הזכיר לו ששאל גם באורים ותומים ולא נענה, מפני הבושה שהרג את הכהנים נושאי האורים ותומים ועיי"ש באורך. ואל תתמה שבגלל בושה זאת נמחל לו חטא גדול ונורא של הריגת כהני ה', כי הבושה היא ענין קשה ביותר וגובל עם שפיכות דמים, וכדברי רבותינו (בבבא מציעא נו) כל המלבין פני חבריו ברבים כאילו שופך דמים... והוא אחד מאלה היורדים לגהינם ואינן עולים כמבואר שם, ופסקה הרמב"ם להלכה, בהלכות דעות פרק ששי.

ואם אין די בזה, מן הראוי לדון את שאול על חטאו זה קצת לכף זכות, כי היה נתון באותו זמן במצב נפשי קשה מאד, כמבואר במקרא (שמואל א' י"ח), מפחד דוד יורש כסאו, ואין ספק שהוא האמין שכהני נוב שיתפו פעולה עם דוד המורד והיו חייבים מיתה כדין מורדים במלכות, ולכן אין לדנו אלא כשוגג ואולי אף כאנוס, ומשום כך נמחל לו עון זה, אבל עון הגבעונים היה חמור יותר וכמו שנתבאר.

הנני מסיים בברכה שתזכה להיות גדול בתורה ויראת ה' טהורה.

עב

על גיוס בני תורה לצבא

הנני מאשר קבלת מכתבכם בצירוף החוברת החשובה "לעזרת ה' בגבורים", בירור הלכתי בענין חיוב תלמידי חכמים במלחמת מצוה. החוברת כשלעצמה והמו"מ ההלכתי לשיטתכם, ראויים לציון לשבח, הכל נאמר בטוב טעם ודעת וסברא ישרה. רוצה הייתי כבר בעת קבלת החוברת (סיון תשמ"ה) להשיבכם

תשובה כהלכה כדרכה של תורה, אך נבצר הדבר ממני מסבות שונות, ודחיתי הענין לעת מצוא. אך עתה כשעדיין לא יכלתי להתפנות לכך, הריני להודות לכם על משלוח החוברת החשובה, וברכתי אליכם, כי יתן ה' ותזכו להיות גדולים בישראל בתורה ויראת ה' טהורה לתהלה לשם ולתפארת.

אך בנקודה אחת אבוא להעירכם, כי היא נוגעת למה שכתבתי אנכי בספרי "עשה לך רב" חלק ראשון וחלק שלישי, שבשעת מלחמה ממש אין פיטור ללומדי תורה, וחייבים אף הם להחליץ חושים להצלת ישראל וכו'. ואולי גם אחרים יש הסוברים כן.

אלא שאתם הפרכתם דעת הסוברים כן כטענה מוזרה, "כי אכן יש חיוב על בני תורה לצאת למלחמה אך אין עליהם חיוב להתאמן לקראתה וממילא בזמן המלחמה אין ערך וטעם לגיוסם". איני יודע מי כתב כך מפורש (שאין עליהם חיוב להתאמן), כי באמת אימון לתפקידים בעורף הוא דבר קל מאד ואינו דורש זמן רב, ואינו כרוך כלל בביטול תורה. ובמלחמת-השחרור אומנו בני ישיבות (ששירתו בגדוד בני הישיבות "טוביה") בפרק זמן קצר ושירתו בעורף, ובכך שיחררו לוחמים מאומנים לקו החזית, וזו היתה באמת כונתי בתשובתי הנ"ל אף שקצרתי, וחבל.

אלא שאם גם יש מי שכתב מפורש "שאין עליהם חובה להתאמן", הרי שיש תפקידים רבים מאד בצבא שאינם קשורים ישירות באימון בנשק, שבני-ישיבות יכולים למלא בשעת מלחמה, ולשחרר חיילים לחזית, וכבר ידוע שעל כל חייל בחזית נחוצים כמה וכמה לשירותים אספקה וכו', ובתפיסה הכללית של המאמץ המלחמתי גם לזה ייקרא "עזרת ישראל מיד צר", ובזה מקיימים הם מצות הגנת ישראל.

עוד הוספתם לטעון לפי שיטתכם: "חוסר הסבירות שבטענה זו יודגש כאשר נשים לב שהטוען כך מוכן לבטל מלמוד תורה בכדי לקנות אתרוג ומצה ואינו טוען שפטור מזה עקב לימוד התורה וממילא כשיגיע זמן החיוב אינו מסוגל לקיים". הנה לפי כל המבואר

לעיל אין זה כך, ויש דרכים רבות שבני ישיבות יוכלו לקיים מצות הגנת ישראל מיד צר בשעת המלחמה.

אלא שאליבא דאמת צריך עיון מבחינה הלכתית אם זה דומה למצה ואתרוג, שכן שם חלק מהמצוה הוא הכשר קיומה בזמנה, וידוע שאין כל אפשרות לקיים המצוה בזמנה ללא הכנת האתרוג והמצה מבעוד יום, ואילו בנדון דידן הרי נתבאר שאפשר לקיים כאמור. הדברים בנושא זה ארוכים ביותר, ועיינו בספר "דבר יהושע" להגרי"מ אהרנברג זצ"ל, חלק ראשון סימנים א"י שהאריך עד למאד בנושא זה, ויש לי הרבה לשאת ולתת בדבריו ועוד חזון למועד.

מובן שכל זה מותנה כמו שכתבתי מפורש שם (עשה לך רב חלק שלישי סימן נ"ז) במי שלומד תורה בשקידה רבה בחינת "ממית עצמו באהלה של תורה" והדברים ארוכים ועיינו שם באורך.

יתן ה' ויתקיים בנו מקרא שכתוב: "וחרב לא תעבור בארצכם" ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד בגאולתנו השלימה אמן.